

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Resultatrapport for finansforetak

1. kvartal 2018

Dato:
06.06.2018

Innhold

INNHold	3
1 HOVEDINNTRYKK	4
2 MAKROØKONOMISK BAKGRUNN	6
3 NORSKE OG NORDISKE FINANSKONSERN	9
3.1 NORSKE FINANSKONSERN	9
3.2 NORDISKE FINANSKONSERN	11
4 KREDITTINSTITUSJONER OG FINANSIERINGSFORETAK	13
4.1 BANKER	13
4.2 KREDITTFORETAK	19
4.3 FINANSIERINGSFORETAK	22
4.4 FORBRUKSLÅN I BANKER OG FINANSIERINGSFORETAK	23
5 FORSIKRING	25
5.1 LIVSFORSIKRINGSFORETAK	25
5.2 SKADEFORSIKRINGSFORETAK	28
6 RESULTAT OG BALANSE FOR HVER BRANSJE	30

Redaksjonen ble avsluttet 23. mai 2018. Alle tall er foreløpige, og det tas forbehold om endringer.

Kilde for alle tall er Finanstilsynet, så fremt annet ikke er angitt.

1 Hovedinntrykk

Norske banker oppnådde et samlet resultat som tilsvarte 1,2 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) i første kvartal, mot 1,0 prosent i samme periode året før. Egenkapitalavkastningen økte fra 10,2 til 11,1 prosent.

Lavere tap på utlån er den viktigste forklaringen til høyere resultat. For bankene samlet ble tapene mer enn halvert, til 0,08 prosent av utlån. Gruppene av mellomstore og mindre banker hadde begge høyere tap enn ett år tidligere.

Bankenes netto renteinntekter var betydelig høyere enn året før, men noe lavere enn i foregående kvartal, sett i forhold til forvaltningskapitalen. Økningen fra året før forklares særlig av høyere utlånsvolum og lavere gjennomsnittlig finansieringskostnad. Andre inntekter var noe lavere enn ett år tidligere, i stor grad forklart av lavere positive verdiendringer på finansielle instrumenter. Netto provisjonsinntekter viste derimot en svak bedring fra året før.

Nominelle driftskostnader i bankene var kun marginalt høyere enn i samme periode året før. Som følge av lavere kostnadsvekst enn inntektsvekst sank dermed det samlede kostnad-/inntektsforholdet med 3,6 prosentpoeng, til 45,4 prosent. Gruppen av mindre banker har betydelig høyere kostnadsnivå enn de større og mellomstore bankene, men alle grupper viste bedring i kostnadsnivået sammenlignet med ett år tidligere.

Norske banker økte sine samlede utlån til kunder med 5,0 prosent siste år. Høyest utlånsvækst hadde gruppen av mindre banker, med en vekst på 7,9 prosent. Veksten i utlån til personkunder har sunket svakt de siste to kvartalene. Ved utgangen av første kvartal var veksten for samtlige banker i Norge 7,0 prosent. Norske banker hadde en vekst på 7,4 prosent, mens de utenlandske bankenes filialer hadde en vekst på 5,2 prosent. Veksten i utlån til innenlandske bedriftskunder var 6,2 prosent siste år. Gruppen av utenlandske bankers filialer hadde her en vekst på 8,7 prosent, mens de norske bankene økte utlånene med 4,7 prosent. Omfanget av misligholdte lån¹ var stabilt, og utgjorde 0,9 prosent av utlånsmassen.

Bankenes innskudd fra kunder økte med kun 1,2 prosent siste år. Innskuddsdekningen, inkludert utlån ført i deleide OMF-foretak, sank dermed med i overkant av 2 prosentpoeng siste år, til 63 prosent.

Veksten i **forbrukslån** har sunket de siste kvartalene, men var fremdeles betydelig høyere enn veksten i andre typer utlån. Ved utgangen av første kvartal var tolv månedersveksten til norske kunder 11,4 prosent, mot en vekstrate på 13,2 prosent ved utgangen av 2017. Flere norske banker har betydelig vekst i forbrukslån til kunder i andre nordiske land. Om lag 40 prosent av bankenes forbrukslån er nå til kunder utenfor Norge.

¹ 90-dager etter forfall

Livsforsikringsforetakene resultat før skatt utgjorde 0,6 prosent av GFK i første kvartal 2018, som er noe høyere enn i samme periode i fjor. Økte renteinntekter og gevinster ved realisasjon bidro positivt til resultatet. Samtidig bidro en betydelig nedgang i kursreguleringsfondet til et svakere verdijustert resultat.

Bokført avkastning i kollektivporteføljen var 4,7 prosent (annualisert), som er noe høyere enn i første kvartal 2017. Nedgangen i aksjemarkedene bidro til at den verdijusterte avkastningen, som også inkluderer urealiserte gevinster, ble redusert fra 6,5 til 0,14 prosent (annualisert).

Sammensetningen av investeringene i kollektivporteføljen har endret seg noe over tid. Aksjeandelen har økt de senere år og utgjorde 16 prosent ved utgangen av første kvartal 2018. Også utlån og fordringer målt til amortisert kost har økt de siste årene, til 35 prosent. Andelen obligasjoner målt til virkelig verdi og andre hold til forfall-obligasjoner har imidlertid falt.

Skadeforsikringsforetakene (uten captives) hadde et resultat før skatt på 0,8 mrd. kroner i første kvartal 2018. Det utgjorde 7,6 prosent av premieinntektene, noe som er en nedgang på 12,3 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor. Nedgangen skyldes i første rekke en økning i erstatningskostnadene etter en uvanlig lang og snørik vinter samt store urealiserte tap i finansmarkedet.

Combined ratio var 94,5 prosent for skadeforsikringsforetakene samlet i første kvartal 2018, en økning på fire prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor. Økningen skyldes høyere skadeprosent som følge av økte erstatningskostnader. De små skadeforsikringsforetakene har høyest combined ratio, som følge av at de generelt har vesentlig høyere kostnadsprosent enn de større foretakene.

Også for skadeforsikringsforetakene har finansinntektene, og dermed utviklingen i verdipapirmarkedene, stor betydning for det samlede resultatet. Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning utgjorde 38,5 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av første kvartal 2018, hvilket var 1 prosentpoeng lavere enn året før. Aksjeandelen var 10,5 prosent, om lag uendret fra første kvartal 2017.

2 Makroøkonomisk bakgrunn

Norsk økonomi

Veksten i norsk fastlandsøkonomi tok seg opp i 2017, og samlet sett økte produksjonen med 1,9 prosent. Oppgangen fortsatte i første kvartal 2018 med en økning i BNP for Fastlands-Norge på 0,6 prosent fra foregående kvartal, se tabell 2.1. Det var god vekst i vareproduksjon utenom industri, mens bygg og anleggsvirksomhet, som har vokst sterkt de to siste årene, stoppet opp. Olje og gassproduksjonen økte i første kvartal etter klar nedgang kvartalet før og bidro til at oppgangen i BNP totalt også ble 0,6 prosent. På etterspørselssiden var det et samlet fall i bruttoinvesteringene mens det private forbruket hadde flat utvikling.

Sysselsettingen økte i første kvartal, og arbeidsledigheten målt med Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU) gikk ytterligere ned, se tabell 2.1. Veksten i samlet kreditt (K3) tok seg noe opp gjennom 2017. Dette skyldes dels svakere fall i utenlandsk kreditt og dels at den innenlandske kreditten (K2) økte gjennom året. Det er særlig kredittveksten til de ikke-finansielle foretakene som har økt, mens det har vært nedgang i kredittveksten til husholdningene. Dette kan skyldes fallet i boligprisene gjennom store deler av 2017. Så langt i 2018 har det imidlertid vært oppgang i boligprisene igjen, men 12-månedersveksten er fortsatt svakt negativ. Det er betydelige regionale forskjeller i utviklingen i boligpriser.

Tabell 2.1: Nøkkeltall norsk økonomi, prosentvis vekst

	2.kv.17	3.kv.17	4.kv.17	1.kv.18	April 2018
BNP	1,0	0,7	-0,3	0,6	
BNP Fastlands-Norge	0,6	0,7	0,7	0,6	
Boligpris (12 mnd.vekst v/utgang)	6,6	1,9	-1,1	-2,2	-1,0
K3	1,2	1,2	3,4		
K3 Utenlandsgjeld	-12,7	-13,4	-7,4		
K2	5,7	5,8	6,4	6,3	
K2 Husholdninger	6,6	6,4	6,4	6,0	
K2 Ikke-finansielle foretak	4,0	4,7	6,7	7,3	
Arbeidsledighet (AKU)	4,3	4,0	4,0	3,9	

Tallene for BNP og arbeidsledighet er sesongjustert. AKU er nivå. De øvrige tallene er 12-månedersvekst ved utgangen av perioden.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Eiendom Norge, Eiendomsverdi og Finn.no

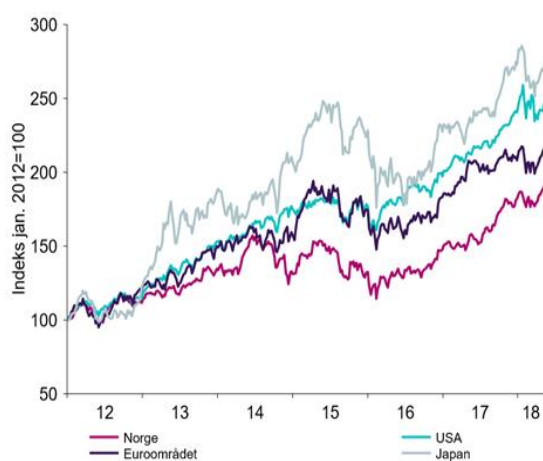
Aksje- og rentemarkeder

Etter en lengre periode med sterk vekst i aksjemarkedene ble første kvartal 2018 preget av større usikkerhet som eskalerte mot slutten av januar 2018. Verdien på de fleste store børsene falt noe tilbake i perioden, se figur 2.1. Nedgangen i aksjekursene var spesielt sterk i Japan, se tabell 2.2. Aksjemarkedene har tatt seg betydelig opp fra utgangen av første kvartal. Per midten av mai var aksjekursene i Norge, USA og euroområdet igjen høyere enn ved inngangen til året.

Rentenivået internasjonalt har lenge ligget på et historisk lavt nivå. Forventninger om sterkere økonomisk vekst og inflasjon har bidratt til antatte rentehevinger i flere land. Den amerikanske sentralbanken (FED) hevet styringsrenten tre ganger i 2017 og senest i mars 2018. Dette har bidratt til at de korte amerikanske rentene har steget videre hittil i år. De lange amerikanske rentene har også fortsatt oppover i første kvartal og inn i andre kvartal 2018.

De korte norske pengemarkedsrentene har steget så langt i 2018, men noe svakere enn tilsvarende amerikanske renter. De lange norske rentene har i stor grad beveget seg i takt med amerikanske lange renter hittil i år, se figur 2.2 og tabell 2.2. I euroområdet har renteoppgangen vært noe mindre, som følge av svakere realøkonomiske utsikter og forventninger om fortsatt lav styringsrente.

Figur 2.1: Aksjeindekser utvalgte land

Kilde: Thomson Reuters Datastream

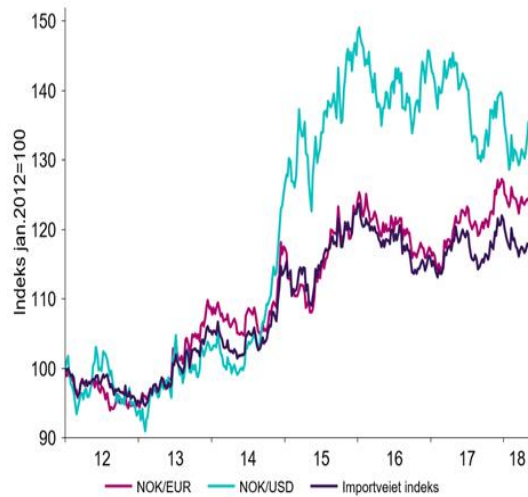
Figur 2.2: Rente på 10-årige statsobligasjoner

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Den norske kronen styrket seg bredt i første kvartal, se figur 2.3. Kronestyrkelse kan trolig ses i sammenheng med en lengre periode med stigende oljepris og bedrede økonomiske utsikter for norsk økonomi. Oljeprisen var per midten av mai nær 75 dollar per fat, som er den høyeste prisen siden desember 2014. Siden utgangen av første kvartal har kronen svekket seg noe mot dollar, mens den har styrket seg videre mot euro og den importveide valutaindeksen.

Figur 2.3: Valutakursutvikling

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Tabell 2.2: Utviklingen i verdipapir- og valutamarkedet. Endring i prosent (aksjer og valuta) og basispunkter (renter)

		Nivå	Endringer i basispkt(renter) og % (aksjer og valuta)	
		14.05.2018	1.kv. 2018	Hittil 2018
Aksjemarkeder	Norge		-1.8	4.6
	USA		-0.6	3.0
	Euroområdet		-2.7	4.2
	Japan		-4.7	0.3
	Verden		-1.2	2.6
Statsrenter 10 år	Norge	1.94	28	29
	USA	3.00	33	58
	Tyskland	0.61	7	19
Pengemarkedsrenter 3mnd	Norge	1.10	36	29
	USA	2.33	62	64
	Euroområdet	-0.35	1	3
Swap renter Norge	2 år	1.45	37	32
	5 år	1.90	37	36
	10 år	2.27	30	33
Valutakurser	EUR/NOK	9.57	-1.7	-2.5
	USD/NOK	8.00	-4.0	-2.2
	Imp.v.ektet NOK	104.55	-3.1	-3.5

Kilde: Thomson Reuters Datastream

3 Norske og nordiske finanskonsern

3.1 Norske finanskonsern

De største norskeide finanskonsernene er aktører innenfor de fleste delene av finanssektoren. Av disse er det ett finanskonsern, DNB ASA, som er bankdominert. DNB ASA er det største norske finanskonsernet med en forvaltningskapital på 2 673 mrd. kroner ved utgangen av første kvartal 2018. Blant de forsikringsdominerte konsernene er KLP-konsernet størst, med en forvaltningskapital på 649 mrd. kroner ved utgangen av første kvartal 2018.

Tabell 3.1: Resultat før skatt og egenkapitalavkastning for norskeide finanskonsern

	1.kvartal 2018			1.kvartal 2017		
	Mill. kr.	% av GFK	EK-avkastn.	Mill. kr.	% av GFK	EK-avkastn.
DNB ASA	7 066	1,1 %	11,0 %	5 923	0,9 %	9,1 %
Storebrand ASA	866	0,6 %	11,3 %	573	0,4 %	8,8 %
Sparebank 1 Gruppen	278	1,5 %	8,8 %	447	2,8 %	18,9 %
KLP-konsernet	880	0,5 %	8,1 %	779	0,5 %	5,6 %
Gjensidige Forsikring ASA	727	1,9 %	9,3 %	1 365	3,9 %	20,5 %

Kilde: Kvartalsrapporter

DNB ASA, Storebrand ASA og KLP-konsernet rapporterte bedret inntjening i første kvartal 2018, sammenlignet med første kvartal 2017, se tabell 3.1. DNB ASA økte resultatet med over 1 mrd. kroner sammenlignet med første kvartal 2017 som følge av blant annet høyere nettorenteinntekter og lavere kostnader.² Storebrand hadde god vekst i premieinntekter, bedret finansresultat og en reduksjon i totalkostnadsprosent sammenlignet med første kvartal 2017. KLP-konsernet bedret resultatet før skatt hovedsakelig som følge av lavere kostnader samt positivt bidrag fra kursreguleringsfond i livsforsikring.

Både Gjensidige Forsikring ASA og Sparebank 1 Gruppen hadde en reduksjon i resultat før skatt på ca. 50 prosent sammenlignet med første kvartal 2017. For Sparebank 1 Gruppen skyldtes dette hovedsakelig lavere finansinntekter, men også et lavere forsikringsresultat bidro. Gjensidige Forsikring ASA hadde en økning i kostnads- og skadeprosent, blant annet som følge av krevende værforhold.

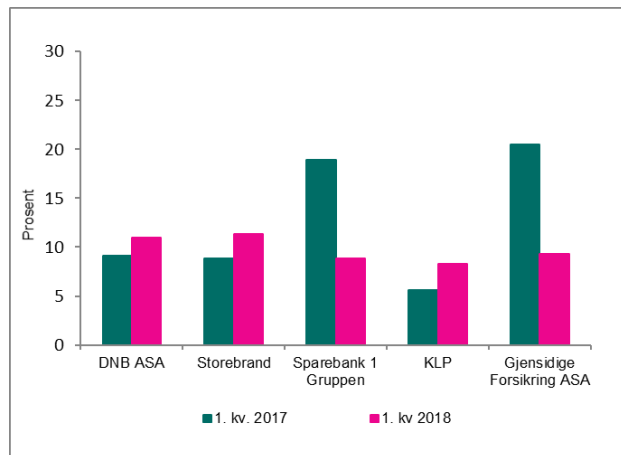
Med unntak av Storebrand hadde samtlige finanskonsern en reduksjon i resultatet fra skadeforsikring sammenlignet med første kvartal 2017. Alle konsernene hadde vekst i premieinntekter, men særlig dårlig finansresultat og krevende værforhold bidro til en nedgang i resultatet fra skadeforsikring.

Forvaltningskapitalen økte for alle finanskonsernene sammenlignet med første kvartal 2017, med unntak av DNB ASA som reduserte balansen med nesten 200 mrd. kroner. Balanselettelsen er blant annet et resultat av

² Konsernet hadde betydelige restruktureringskostnader i 2017.

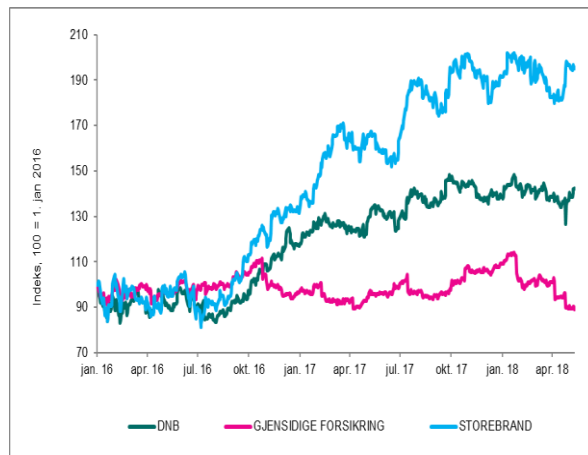
lavere kontantbeholdning og innskudd hos sentralbanker. DNB ASA har også holdt det totale utlånsvolumet relativt stabilt det siste året ved å redusere utlånsporteføljen til Storkunde segmentet, særlig innenfor shipping og olje. Med unntak av Gjensidige Forsikring ASA og Sparebank 1 Gruppen bedret alle finanskonsernene egenkapitalavkastningen i første kvartal 2018 sammenlignet med første kvartal 2017. Sparebank 1 Gruppen og Gjensidige Forsikring ASA reduserte egenkapitalavkastningen med hhv. 10 og 11 prosentpoeng, særlig som følge av lavere resultat, men også økt egenkapital bidro.

Figur 3.1: Egenkapitalavkastning

Kilder: Delårsrapporter

Figur 3.2: Aksjeutvikling for norske finanskonsern. T.o.m uke 19 2018.

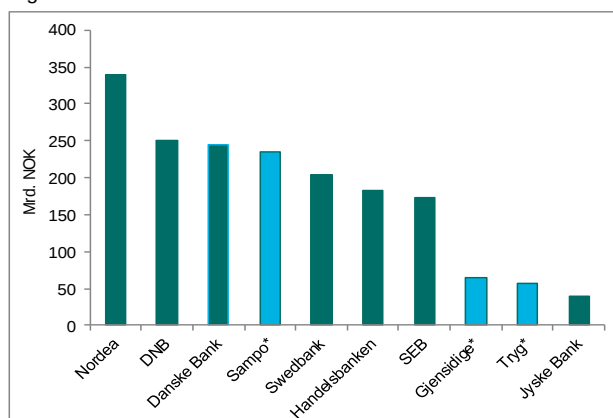
Kilde: Thomson Reuters Datastream

Aksjekursen for Gjensidige Forsikring ASA, DNB ASA og Storebrand ASA økte i 2017. For Gjensidige Forsikring ASA hadde aksjekursen (per uke 19 2018) falt med 18 prosent siden utgangen av 2017. Aksjekursen til DNB ASA og Storebrand ASA hadde en liten nedgang i starten av 2018, men var per uke 19 samlet opp hhv 2,8 og 2 prosent siden utgangen av 2017.

3.2 Nordiske finanskonsern

Nordea er det største nordiske finanskonsernet målt etter både forvaltningskapital og markedsverdi. DNB er femte størst målt etter forvaltningskapital, men nest størst vurdert til markedsverdi per 9. mai 2018, se figur 3.3. Sju av de ti største konsernene har virksomhet i Norge.

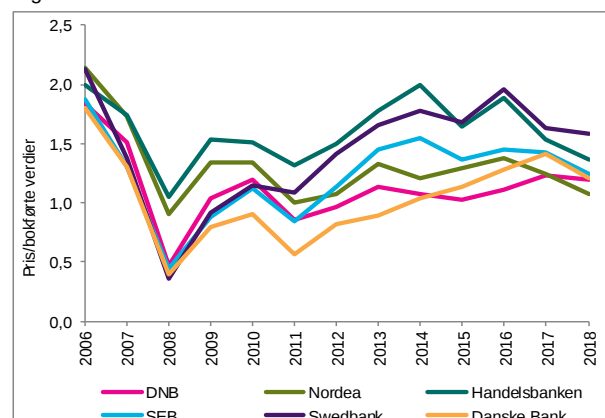
Figur 3.3: Markedsverdi nordiske finanskonsern

Kilde: J.P. Morgan, 9. mai 2018

*Sampo, Gjensidige og Tryg er forsikringsdominert

Figur 3.4: Pris/bokført verdi

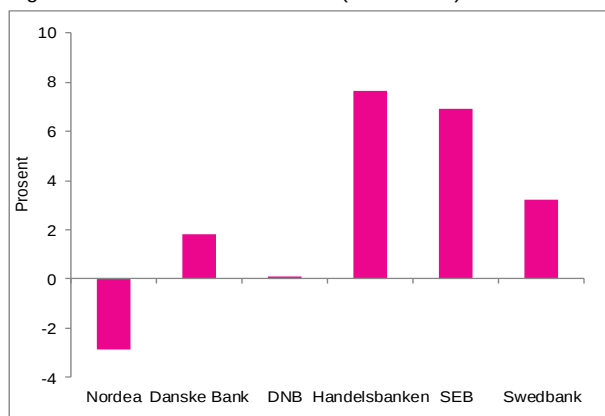

Kilde: J.P. Morgan, 9. mai 2018

Swedbank og Handelsbankens aksjer var høyest verdsatt målt etter bokførte verdier (P/B), se figur 3.4. Handelsbanken hadde høyest markedsverdi, målt i forhold til løpende inntjening (P/E), med en aksjekurs på 11,7 ganger inntjeningen. DNB og Swedbank var verdsatt nest høyest til 11,1 ganger inntjeningen. Danske Bank hadde lavest markedsverdi med en aksjekurs på 9,8 ganger inntjeningen.

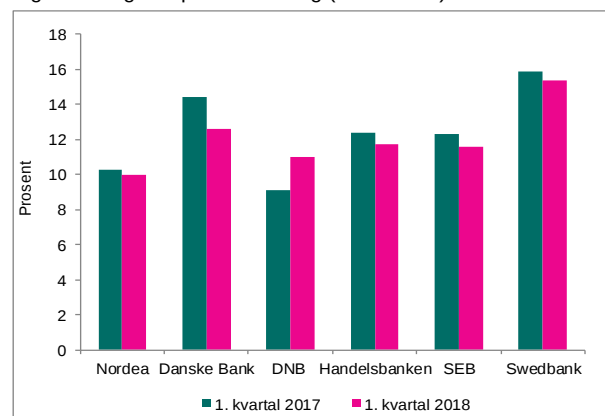
Handelsbanken og SEB hadde høyest utlånsvekst siste tolv måneder. Nordea var eneste konsern med en nedgang i utlånene, se figur 3.5. DNB og Nordea hadde lavest egenkapitalavkastning av de nordiske finanskonsernene i første kvartal 2018, se figur 3.6. DNBs egenkapitalavkastning må ses i sammenheng med at konsernet har høyest egenkapital av de nordiske finanskonsernene målt som andel av forvaltningskapital. Swedbank hadde klart høyest egenkapitalavkastning av de nordiske finanskonsernene med 15,4 prosent.

Figur 3.5: Utlånsvekst 12 måneder (lokal valuta)

Kilde: Kvartalsrapporter

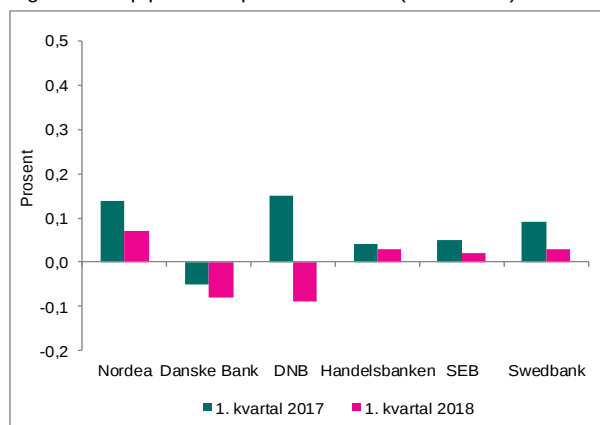
Figur 3.6: Egenkapitalavkastning (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

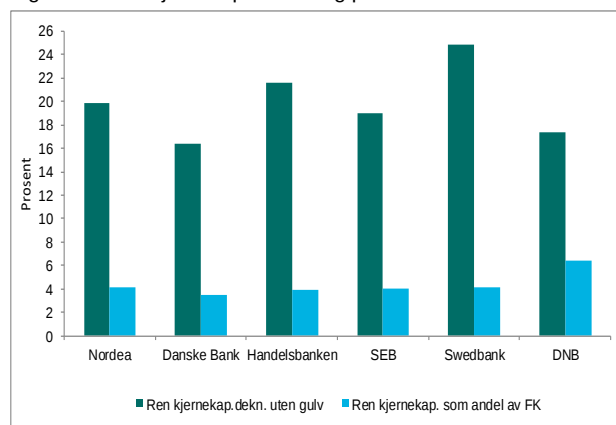
Utlånstapene i de nordiske finanskonsernene ligger fortsatt på et lavt nivå, se figur 3.7. Danske Bank og DNB hadde tilbakeføringer i første kvartal. De seks største nordiske bankene benytter IRB-modeller for beregning av kapitalkrav. De svenske bankene har gjennomgående høyest ren kjernekapitaldekning uten Basel I-gulv. Swedbank lå høyest ved utgangen av første kvartal 2018 med 24,8 prosent, mens DNB hadde 17,3 prosent. DNB hadde høyest ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen med 6,4 prosent, mens de andre konsernene lå mellom 3,5 og 4,2 prosent.

Figur 3.7: Tap på utlån i prosent av utlån (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 3.8: Ren kjernekapitaldekning per 31.03.2018

Kilde: Kvartalsrapporter

4 Kredittinstitusjoner og finansieringsforetak

4.1 Banker

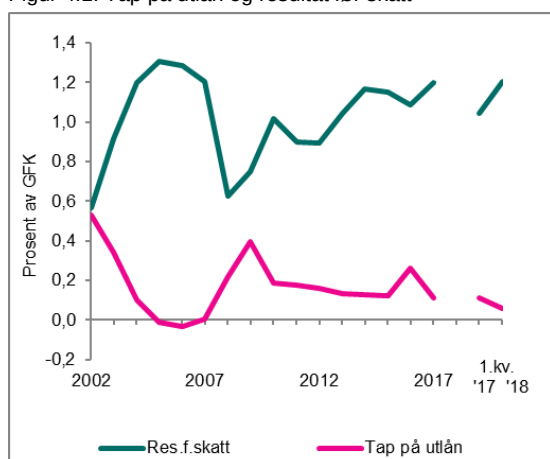
- Positiv utvikling i nettorenten og lave tap på utlån bidro til godt resultat
- Avtagende utlånsvekst til personkunder
- Avtagende, men fortsatt høy, vekst i forbrukslån

Kapitlet viser aggregert utvikling for samtlige norske banker.³ For banker som er finanskonsern benyttes regnskapstall for bankkonsern, for øvrige banker benyttes morbanktall. Når resultatposter ses i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), eller utlån, er presentsatsene annualisert. Vekstrater gjelder de siste 12 måneder, så fremt ikke annet er angitt. Det vises også utvikling for tre grupper av banker: de syv større bankene (DNB Bank og de seks store regionsparebankene, som utgjør 71 prosent av samlet forvaltningskapital i norske banker), mellomstore banker (27 banker med mer enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 21 prosent av total forvaltningskapital) og mindre banker (93 banker med mindre enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 8 prosent av total forvaltningskapital).

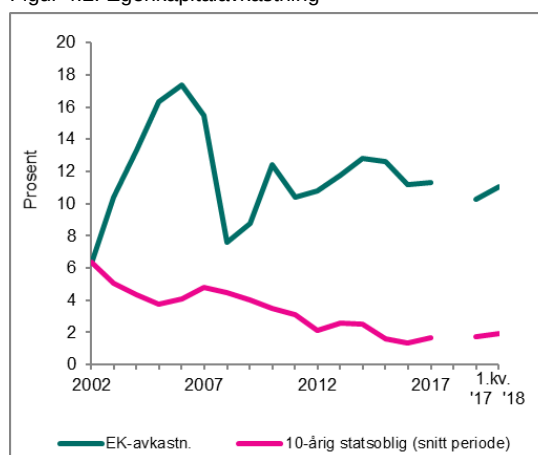
Resultat

Bankenes samlede resultat før skatt i første kvartal 2018 tilsvarte 1,2 prosent av GFK, mot 1,0 prosent ett år tidligere, se figur 4.1. Lavere tap på utlån og bedret nettorente var hovedforklaringene til resultatforbedringen. Egenkapitalavkastningen økte fra 10,2 til 11,1 prosent, se figur 4.2.

Figur 4.1: Tap på utlån og resultat før skatt

Figur 4.2: Egenkapitalavkastning

Kilde: Norges Bank (statsobligasjonsrente)

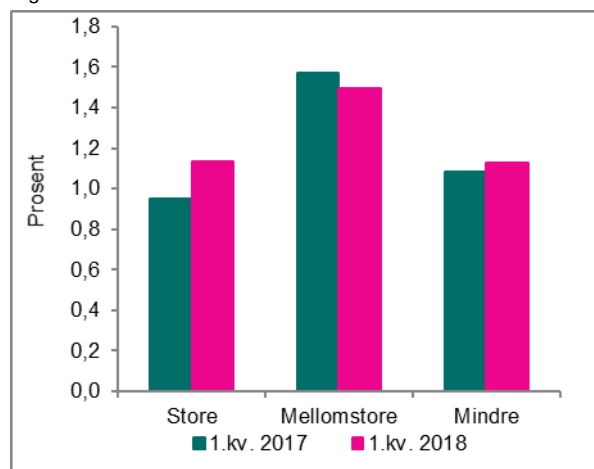
³ Nordea Bank Norge ble omdannet til filial av utenlandsk bank i januar 2017. Alle tidsserier i kapitlet er justert tilsvarende, dvs at Nordea Bank Norge inngår i tall for de utenlandske filialene også bakover i tid.

Tabell 4.1: Resultat for samtlige norske banker

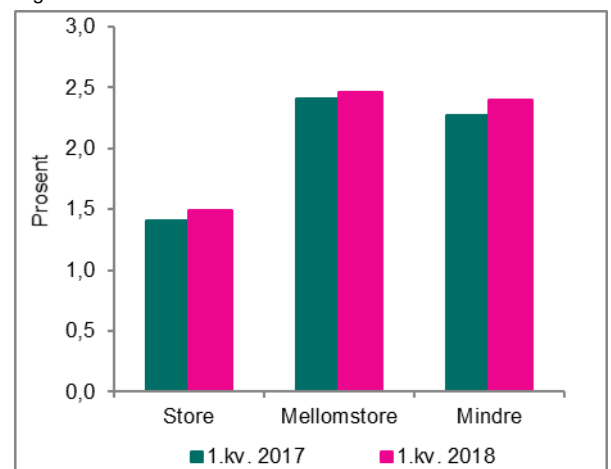
	1.kv. 2018		1.kv. 2017	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	20 294	1,75	18 657	1,61
Andre inntekter	6 062	0,52	6 364	0,55
herav verdiendr. finansielle instrumenter	476	0,04	1 331	0,11
Driftskostnader	11 753	1,01	11 607	1,00
herav lønn og personalkostnader	6 112	0,53	5 810	0,50
Resultat før tap på utlån	14 603	1,26	13 415	1,16
Bokførte tap på utlån	650	0,06	1 297	0,11
Gev/tap ikke-fin.ei /langsiktige verdip.	18	0,00	7	0,00
Resultat før skatt	13 970	1,21	12 125	1,05
Skattekostnad	3 037	0,26	2 772	0,24
Resultat etter skatt	10 933	0,94	9 352	0,81
Egenkapitalavkastning (%)	11,1		10,2	

Netto renteinntekter økte sammenlignet med året før, fra 1,61 til 1,75 prosent av GFK. Bedringen forklares både av økte utlånsrenter og økt utlånsvolum, samtidig som finansieringskostnadene var noe lavere enn i første kvartal 2017. Alle grupper av banker så bedring i nettorenten, se figur 4.4.

Figur 4.3: Resultat før skatt ift GFK

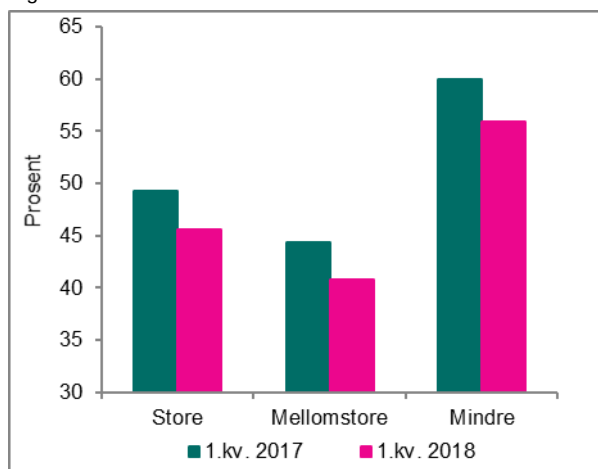
Figur 4.4: Netto renteinntekter ift GFK

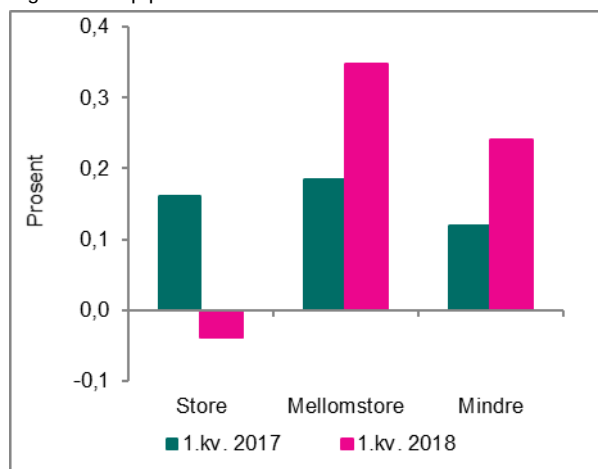
Økningen i nettorente for gruppene av de mellomstore og mindre bankene forklares delvis av at gruppene inneholder flere banker med høy vekst innen forbruksfinansiering, som har til dels svært høye utlånsrenter.

Andre inntekter var noe lavere enn ett år tidligere, i hovedsak som følge av lavere positive verdiendringer på finansielle instrumenter. Netto provisjonsinntekter viste derimot en svak bedring. Bankenes samlede driftskostnader var tilnærmet stabile relativt til forvaltningskapitalen. Som følge av god inntektsvekst sank bankenes samlede kostnad-/inntektsforhold med 3,6 prosentpoeng, til 45,4 prosent. Gruppen av de mindre bankene har betydelig høyere kostnadsnivå enn de større bankene, men også denne gruppen viste en betydelig nedgang i kostnadsnivå sammenlignet med samme periode året før, se figur 4.5.

Figur 4.5: Kostnad/inntektsforhold

Figur 4.6: Tap på utlån ift utlånsvolum

Bankenes samlede tap på utlån utgjorde 0,08 prosent (annualisert) av utlånsvolumet, en halvering i tapsnivå sammenlignet med ett år tidligere. Flere banker i gruppen av de mellomstore har hovedsakelig forbrukslån, og har dermed et høyere tapsnivå enn andre banker. Både denne gruppen, og gruppen av de mindre bankene hadde betydelig høyere tap enn året før.

Balanse

Bankene hadde en vekst i brutto utlån til kunder på 5,0 prosent siste år, hensyntatt utlån balanseført i OMF-foretak, se tabell 4.2. Utlånsveksten siste år var høyest for gruppen av de mindre bankene, med 7,9 prosent. Gruppen av mellomstore banker inkluderer flere banker med betydelige forbrukslånsporteføljer, og hadde en vekst på 6,6 prosent. De største bankene hadde en samlet vekst på 3,1 prosent.

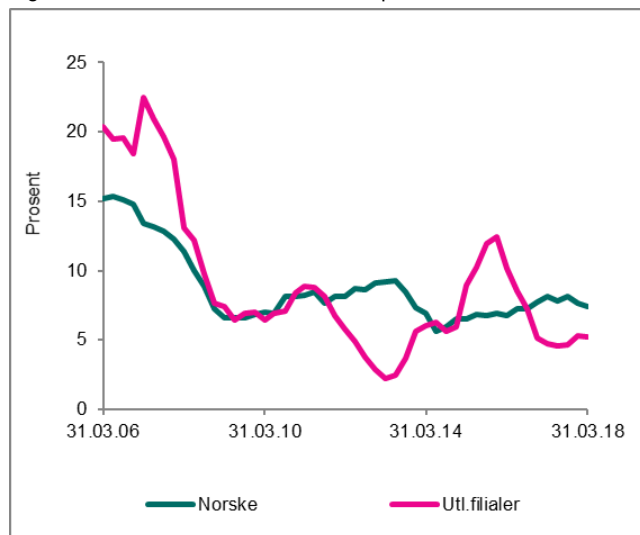
Tabell 4.2: Balanseposter for samtlige norske banker

	31.03.2018		31.03.2017		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	4 520,0		4 532,5		-0,3
Brutto utlån til kunder	3 336,2		3 173,7		5,1
... Inkl. utlån i gruppeeide OMF-foretak	3 614,6		3 440,0		5,1
Tapsnedskrivninger på utlån	-26,2	-0,8	-26,7	-0,8	-1,5
herav Steg 1	-2,9	-0,1	0,0	0,0	
herav Steg 2/Gruppenedskrivninger	-5,9	-0,2	-11,7	-0,4	
herav Steg 3/Individuelle nedskrivninger	-17,4	-0,5	-15,0	-0,5	
Brutto misligholdte utlån, 90 dager	30,8	0,9	31,2	1,0	-1,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	311,6		325,4		-4,2
Innskudd fra kunder	2 102,2		2 077,2		1,2
Verdipapirgjeld	1 452,3		1 453,9		-0,1
Innskuddsdekning (%)	63,0		65,4		

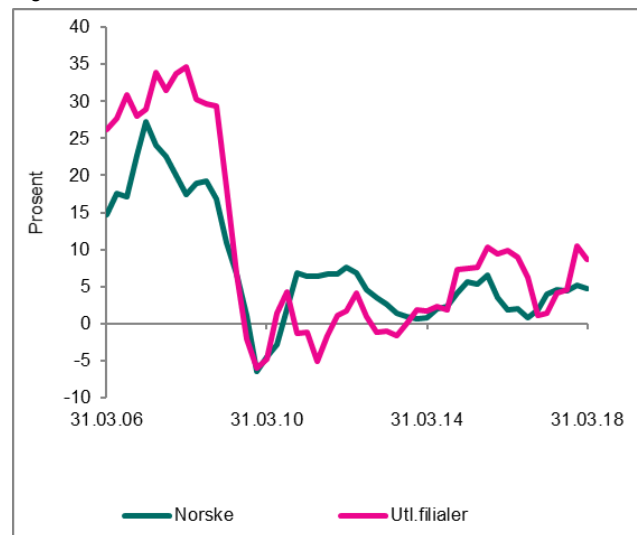
Vekstraten i bankenes utlån til norske personkunder har sunket svakt de siste kvartalene, til en årsvekst på 7,4 prosent ved utløpet av mars, se figur 4.7. Veksten fra utenlandske bankers filialer var på 5,2 prosent på samme

tidspunkt. For samtlige banker, inkludert utenlandske filialer, var utlånsveksten til personkunder 7,0 prosent, som var det laveste siden utgangen av 2014.

Figur 4.7: Vekst i utlån til innenlandske personkunder

Figur 4.8: Vekst i utlån til innenlandske bedriftskunder

Bankenes utlånsvekst til innenlandske bedriftskunder var på 4,7 prosent ved utgangen av mars, mens de utenlandske bankenes filialer hadde en vekst på 8,7 prosent, se figur 4.8. For samtlige banker var utlånsveksten til bedriftskunder 6,2 prosent ved utgangen av mars, etter en reduksjon i veksttakten på ett prosentpoeng i siste kvartal.

Misligholdte utlån, etter 90-dagers definisjon, utgjorde 0,9 prosent av utlånsvolumet ved utgangen av mars 2018. Dette var marginalt lavere enn ett år tidligere.

De fleste større bankene avlegger regnskap etter internasjonale regnskapsstandarder. Disse bankene implementerte dermed nye regler for vurdering av utlånstap, etter standarden IFRS 9, fra og med 2018. For utlån vurdert til amortisert kost, og utlån vurdert til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader (OCI) gjøres tapsvurderingen i tre steg. I steg 1 skal det foretas nedskrivning allerede umiddelbart etter lånets etablering, for friske utlån, basert på en beregning av 12-måneders forventet tap. Steg 2 innebærer nedskrivning for lån med vesentlig økt kredittrisiko, men hvor det ikke har vært objektive bevis for verdifall. Steg 3 innebærer nedskrivning på individuelle lån hvor det foreligger objektive bevis for verdifall. Det forventes at endringen i tapsvurdering på kort sikt vil føre til en økning i bokførte tap, i hovedsak som følge av at tapsvurderingen skal gjøres tidligere enn før.

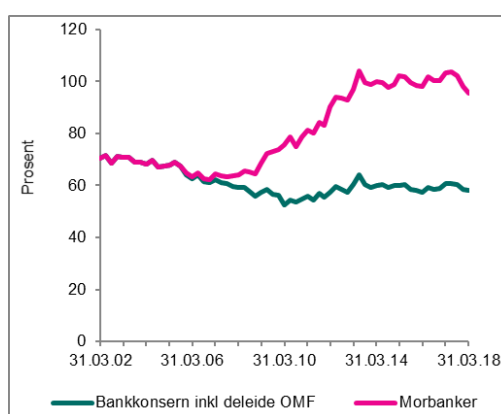
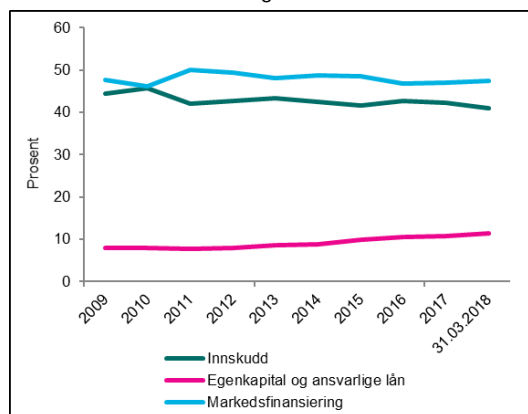
Tall for de 30 største bankene viste en økning i totale nedskrivninger fra 31.12.2017 til 01.01.2018 på 7 prosent. Den viktigste forklaringen til økningen var Steg 1-nedskrivninger, som utgjorde totalt 12 prosent av totale nedskrivninger ved inngangen av året. Steg 2-nedskrivningene var 34 prosent lavere enn de gruppemessige nedskrivningene ved utgangen av 2017, og utgjorde 24 prosent av de totale nedskrivningene. Steg 3-nedskrivningene var 12 prosent høyere enn de individuelle nedskrivningene ved utgangen av 2017, og utgjorde 64 prosent av de totale nedskrivningene ved inngangen av året.

Finansiering

Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og obligasjonsmarkedene. Andelen kundeinnskudd av total finansiering var 41 prosent ved utgangen av første kvartal 2018. Markedsfinansiering utgjorde 47 prosent. Andelen har ligget relativt stabilt de siste årene, se figur 4.9.

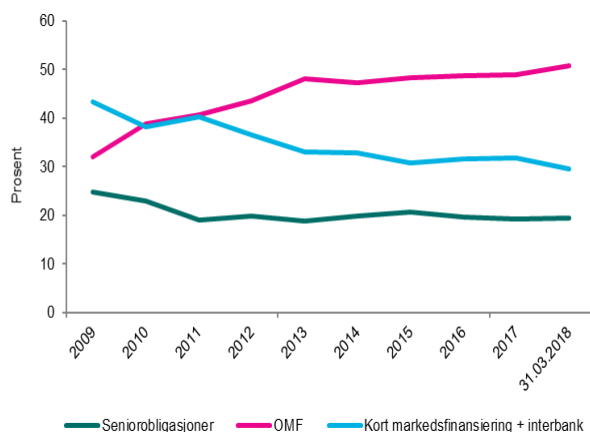
Innskudd fra kunder steg med 1,2 prosent siste år. Den svake veksten skyldtes en nedgang i innskuddene i de store bankene på 2,7 prosent. De mellomstore og mindre bankene hadde fortsatt høy innskuddsvekst på henholdsvis 7,3 og 14,5 prosent. Innskuddsdekningen (innskudd i prosent av utlån) i de norske morbankene sank med nær 8 prosentpoeng siste år, i hovedsak som følge av nedgangen i innskudd i de store bankene, til 96 prosent. Inkluderes lånene som ligger i hel- og deleide OMF-foretak, var innskuddsdekningen 58 prosent, se figur 4.10.

Figur 4.9: Utvikling i finansieringskilder, banker og OMF-foretak
Prosent av total finansiering

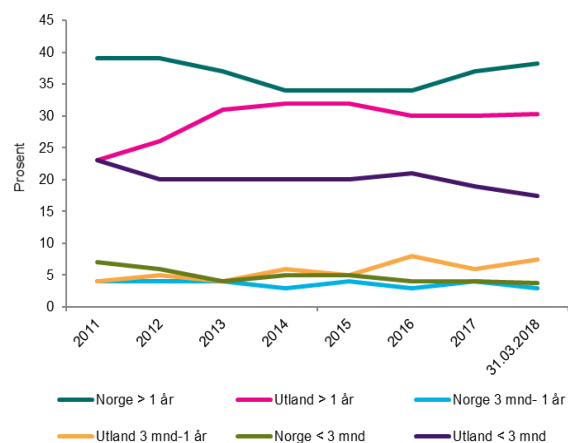

Bankenes markedsfinansiering består av seniorobligasjoner, OMF og kort markedsfinansiering inkludert interbankgjeld. OMF utgjør den største andelen av bankenes markedsfinansiering. Ved utgangen av første kvartal 2018 var andelen OMF på 51 prosent, en økning fra 49 prosent fra årsslutt 2017. Andelen kort markedsfinansiering ble redusert til 30 prosent, mens andelen seniorobligasjoner holdt seg stabil på 19 prosent fra årsslutt 2017, se figur 4.11.

Figur 4.11: Utvikling i markedsfinansiering, banker og OMF-foretak, etter type finansiering

Figur 4.12: Utvikling i markedsfinansiering, banker og OMF-foretak, etter løpetid og innland/utland

55 prosent av bankenes markedsfinansiering var gjeld til utlandet ved utgangen av første kvartal 2018. En betydelig andel av dette er finansiering med løpetid under 3 måneder, men andelen er redusert både sammenlignet med utgangen av første kvartal 2017 og fra årsslutt 2017. Andelen finansiering med løpetid over 1 år av total markedsfinansiering var 68 prosent ved utgangen av første kvartal 2018, en økning på 1 prosentpoeng fra årsslutt og 4 prosentpoeng siste år.

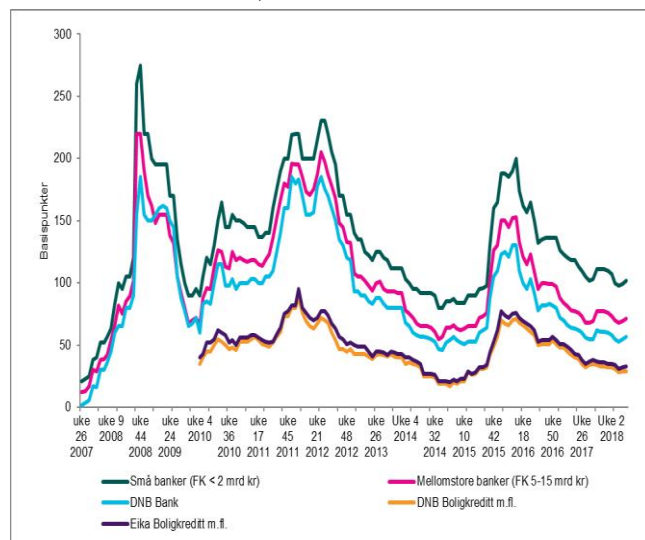
Norske banker hadde god tilgang på både kort og lang finansiering i første kvartal 2018, men finansieringskostnadene har økt noe så langt i år. Både NIBOR og risikopåslagene har steget, blant annet som følge av forventninger om økte renter, implementeringen av pengemarkedsreformen i USA høsten 2017 og nedskaleringen av oppkjøpsprogrammet til ECB, se figur 4.13 og 4.14.

Figur 4.13: 3mnd-NIBOR

Kilde: Oslo Børs

Figur 4.14: Indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 18, 2018

Kilde: DNB Markets

Utenlandske bankers filialer i Norge

De tolv utenlandske bankfilialene i Norge hadde en utlånsvekst siste tolv måneder på 6,4 prosent, inkludert utlån i OMF-foretak. Etter filialiseringen av Nordea står utenlandske filialer for om lag 19 prosent av samtlige bankers utlån til personkunder. Andelen av utlån til innenlandske bedriftskunder er betydelig høyere, med 35 prosent.

Tabell 4.3: Hovedposter i regnskapet for utenlandske bankers filialer i Norge

	1.kv. 2018		1.kv. 2017	
	Mill.kr	% GFK	Mill.kr	% GFK
Netto renteinntekter	4 244	1,26	4 393	1,33
Andre inntekter	2 449	0,73	2 259	0,68
herav verdiendr. finansielle instrumenter	709	0,21	422	0,13
Driftskostnader	2 794	0,83	2 445	0,74
herav lønn og personalkostnader	1 533	0,46	1 512	0,46
Resultat før tap	3 899	1,16	4 207	1,27
Tap på utlån	459	0,14	923	0,28
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0	0,00	0	0,00
Resultat før skatt	3 440	1,02	3 284	0,99

	31.03.2018		31.03.2017	
	Mrd.kr		Mrd.kr	Vekst
Forvaltningskapital	1 347,5		1 347,7	0,0
Brutto utlån til kunder (inkl. OMF-foretak)	1 139,4		1 071,0	6,4
Innskudd fra kunder	522,7		518,6	0,8

4.2 Kredittforetak

Nærmere om OMF-foretakene

Det er 25 kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i Norge. Av disse er 20 heleid, mens 5 er deleid av flere banker. Verdien av sikkerhetsmassen i OMF-foretakene skal til enhver tid overstige verdien av utstedte obligasjoner. Gjennomsnittlig belåningsgrad på utlån som inngår i sikkerhetsmassen har forandret seg lite over tid og ligger mellom 45 og 55 prosent i de fleste foretakene.

Resultatene for heleide OMF-foretak inngår i bankenes konsernregnskap, og er dermed inkludert i omtalen av banker. De heleide OMF-foretakene økte utlånene med om lag 8 prosent siste 12 måneder gjennom overføringer og formidlinger av lån fra banker, se tabell 4.4.

Tabell 4.4: Balanseposter heleide OMF-foretak (20 foretak)

	31.03.2018	31.03.2017	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	1 194 857	1 132 381	5,5
Brutto utlån til kunder	1 101 687	1 018 355	8,2
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	1 069 257	989 092	8,1
Fyllingssikkerhet	9 805	13 573	-27,8
Sum sikkerhetsmasse	1 141 965	1 060 578	7,7
Gjennomsnittlig overpantsettelse	38,8 %	31,9 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	822 751	804 361	2,3
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	255 042	205 931	23,8

Resultatutviklingen i de deleide foretakene påvirkes i stor grad av urealiserte tap på sikringsinstrumenter, se tabell 4.5. Utlånsveksten i de deleide OMF-foretakene var nær 5 prosent ved utgangen av første kvartal 2018, se tabell 4.6.

Tabell 4.5: Resultatposter deleide OMF-foretak (5 foretak)

	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	348	0,36	290	0,31
Andre inntekter	-167	-0,17	-318	-0,34
herav verdiendr. finansielle instrumenter	-24	-0,02	-235	-0,25
Andre kostnader	32	0,03	33	0,03
herav lønn og personalkostnader	18	0,02	16	0,02
Resultat før tap på utlån	148	0,16	-62	-0,07
 Bokførte tap på utlån	 0	 0,00	 0	 0,00
Resultat før skatt	148	0,15	-62	-0,07
 Skattekostnad	 35	 0,04	 -17	 -0,02
Resultat etter skatt	113	0,12	-46	-0,05

Tabell 4.6: Balanseposter deleide OMF-foretak (5 foretak)

	31.03.2018	31.03.2017	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	378 699	370 970	2,1
Brutto utlån til kunder	282 596	270 034	4,7
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	280 612	268 288	4,6
 Fyllingssikkerhet	 50 937	 39 412	 29,2
Sum sikkerhetsmasse	355 528	317 296	12,0
Gjennomsnittlig overpantsettelse	7,4 %	10,2 %	
 Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnrett	 330 992	 287 953	 14,9
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	19 453	25 846	-24,7

Øvrige kredittforetak

Gruppen består av Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker. Resultatforbedringen fra året før skyldtes netto urealiserte gevinster på finansielle instrumenter.

Tabell 4.7: Resultatposter (3 kredittforetak)

	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	540	0,51	604	0,55
Andre inntekter	199	0,19	-20	-0,02
herav verdiendr. finansielle instrumenter	207	0,19	-20	-0,02
Andre kostnader	62	0,06	62	0,06
herav lønn og personalkostnader	35	0,03	37	0,03
Resultat før tap på utlån	671	0,63	517	0,47
 Bokførte tap på utlån	 -9	 -0,01	 -10	 -0,01
Resultat før skatt	680	0,64	527	0,48
 Skattekostnad	 170	 0,16	 132	 0,12
Resultat etter skatt	510	0,48	395	0,36

Tabell 4.8: Balanseposter (3 kredittforetak)

	31.03.2018	31.03.2017	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	415 727	443 551	-6,3
Brutto utlån til kunder	290 506	283 539	2,5
herav utlån vurdert til amortisert kost	150 812	144 576	4,3
herav utlån vurdert til virkelig verdi	139 694	138 963	0,5
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	370 244	394 038	-6,0
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	5 854	8 036	-27,1

4.3 Finansieringsforetak

- Noe høyere netto renteinntekter
- Tap på omtrent samme nivå som i fjor

I avsnittet omtales utviklingen i 25 norske foretak som har leasing og bilfinansiering som hovedområde i tillegg til kortbaserte utlån og annen forbruksfinansiering.

Resultat

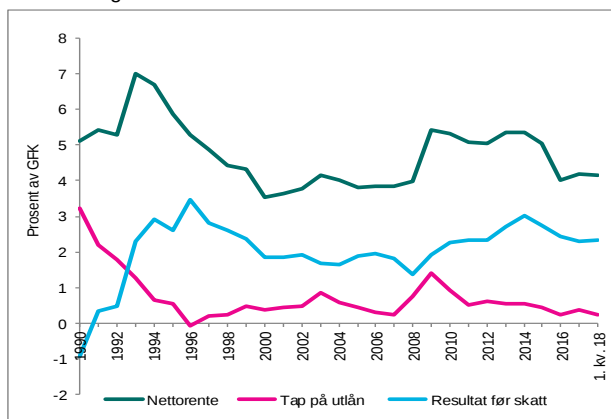
Finansieringsforetakenes resultat før skatt i prosent av GFK, økte med 0,1 prosentpoeng sammenlignet med første kvartal i 2017, se tabell 4.9. Netto renteinntekter var noe høyere enn i tilsvarende periode i fjor. Ellers har resultatutviklingen for finansieringsforetakene samlet vært forholdsvis stabil de siste årene, se figur 4.15. Egenkapitalavkastningen for finansieringsforetakene samlet var noe lavere enn i første kvartal i fjor.

Tabell 4.9: Resultatposter finansieringsforetak*

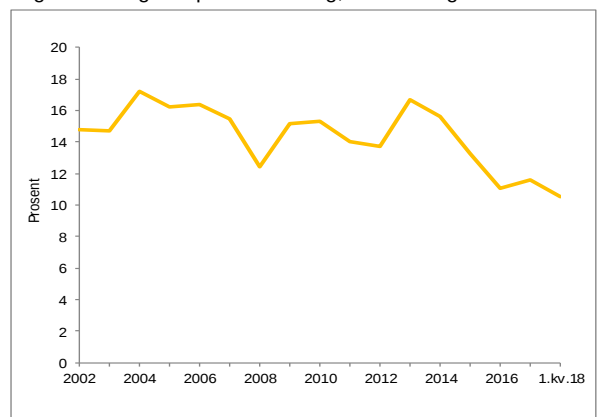
	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	1 300	4,14	1 151	3,98
Andre inntekter	74	0,23	94	0,33
herav verdiendr. finansielle instrumenter	-1	0,00	9	0,03
Andre kostnader	535	1,70	499	1,73
herav lønn og personalkostnader	274	0,87	246	0,85
Driftsresultat før tap	799	2,54	709	2,45
Bokførte tap på utlån	68	0,22	74	0,25
Resultat før skatt	731	2,33	635	2,20
Skattekostnad	179	0,57	159	0,55
Resultat etter skatt	552	1,76	476	1,65
Egenkapitalavkastning	10,5 %		10,9 %	

*Forbrukslån i norske finansieringsforetak inngår i tabellen.

Figur 4.15: Nettorente, tap på utlån og resultat før skatt, finansieringsforetak

Figur 4.16: Egenkapitalavkastning, finansieringsforetak

Balanse

Finansieringsforetakene samlet hadde en utlånsvekst på om lag 13 prosent siste tolv måneder, se tabell 4.10. Generelt ligger misligholdet i finansieringsforetakene på et høyere nivå enn i bankene.

Tabell 4.10: Balanseposter finansieringsforetak*

	31.03.2018		31.03.2017		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	128 898		118 487		8,8
Brutto utlån til kunder	122 853		108 419		13,3
herav utlån vurdert til amortisert kost	121 680		108 224		12,4
herav leasing	72 015		64 252		12,1
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-1 413	-1,2	-1 187	-1,1	19,0
...herav Steg 1 (IFRS)	-187	-0,2	0		
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppenedskrivninger (NGAAP)	-458	-0,4	-369	-0,3	
...herav steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-767	-0,6	-818	-0,8	
Brutto misligholdte lån, 90 dager	2 283	1,9	2 076	1,9	10,0
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	85 392		80 203		6,5

*Forbrukslån i norske finansieringsforetak inngår i tabellen.

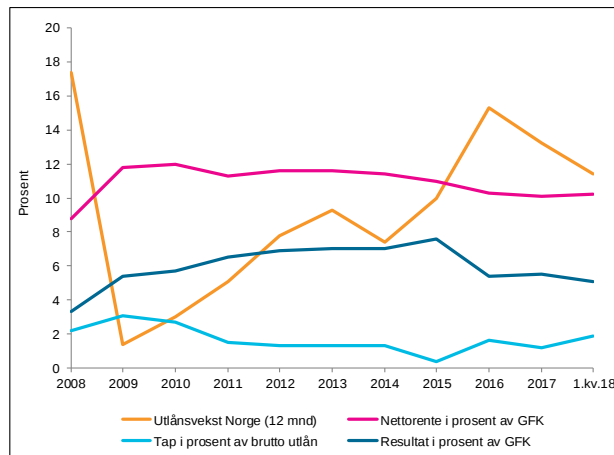
4.4 Forbrukslån i banker og finansieringsforetak

- Moderert vekst, men fortsatt over 11 prosent i Norge
- Stabilt gode resultater

Forbrukslån omfatter kredittkortlån og andre utlån uten sikkerhet. Finanstilsynet kartlegger virksomheten til et utvalg foretak som driver med forbruksfinansiering. Utvalget besto av 28 foretak (16 banker og 12 finansieringsforetak) ved utgangen av første kvartal 2018, og dekker hoveddelen av det norske markedet. Både norske foretak og utenlandske filialer i Norge inngår i utvalget.

Den høye lønnsomheten over lengre tid har gjort forbrukslån til et attraktivt satsningsområde for nye tilbydere. I tillegg har noen av de etablerte foretakene satset sterkere på forbrukslån de siste årene. Netto renteinntekter har siden 2009 ligget på over 10 prosent av GFK, se figur 4.17. Foretakene kan tåle relativt høye tap på forbrukslån og samtidig oppnå god lønnsomhet fordi rentene på forbrukslån er klart høyere enn på andre lån. Bokførte tap tilsvarte 1,9 prosent av brutto utlån ved utgangen av første kvartal 2018.

Figur 4.17: Utlånsvekst, nettorente, tap på utlån og resultat før skatt

Tabell 4.11: Utviklingen i forbrukslån i et utvalg foretak

	1. kv. 2018	1. kv. 2017
Forbrukslån per 31.03. Totalt (mill. kr)	147 100	128 475
Årsvekst %	14,5	20,9
Forbrukslån per 31.03. Norge (mill. kr)	105 645	94 845
Årsvekst %	11,4	17,0
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	1,9	1,3
Nettorente i % av GFK (annualisert)	10,2	10,3
Resultat ord.drift i % av GFK (annualisert)	5,1	5,5
Brutto misligh. lån, 90 dg, % av forbrukslån	6,4	5,9

Forbrukslån utgjør om lag 3 prosent av husholdningenes samlede gjeld. De siste årene har veksten i forbrukslån vært klart høyere enn den generelle kredittveksten til personkunder. Nye tilbydere med forbrukslån som hovedvirksomhet, har generelt hatt klart høyere vekst i forbrukslån enn vanlige banker. Tolv månedersveksten i det norske markedet var 11,4 prosent ved utgangen av første kvartal 2018, se tabell 4.11, mens den var 13,2 prosent ved utgangen av 2017. Kredittkortlån utgjorde 47 prosent av totale forbrukslån for foretakene i utvalget, mot 50 prosent ett år tidligere. Misligholdet på forbrukslån er høyere enn for andre lån i banker og finansieringsforetak, og det har vært en økning det siste året.

5 Forsikring

5.1 Livsforsikringsforetak

- Resultat før skatt var noe høyere enn i første kvartal 2017
- Uro i aksjemarkedene bidro til lavere inntekter på investeringene og negativt verdijustert resultat

Resultat

Livsforsikringsforetakene fikk et resultat før skatt på 2,2 mrd. kroner (0,6 prosent av GFK) i første kvartal 2018, se tabell 5.1. Til tross for en stor nedgang i inntektene fra investeringer i kollektivporteføljen var resultat noe høyere enn i samme periode i 2017. Økte renteinntekter og gevinster ved realisasjon bidro positivt til resultatet. Verdijustert resultat, som er resultat før overføring til kursreguleringsfondet, var -9 mrd. kroner (-2,4 prosent av GFK), ned fra 8,1 mrd. kroner (2,4 prosent av GFK) i samme periode i fjor. Lavere avkastning medførte en reduksjon i kursreguleringsfondet og verdijustert resultat.

Tabell 5.1: Utvalgte resultatposter

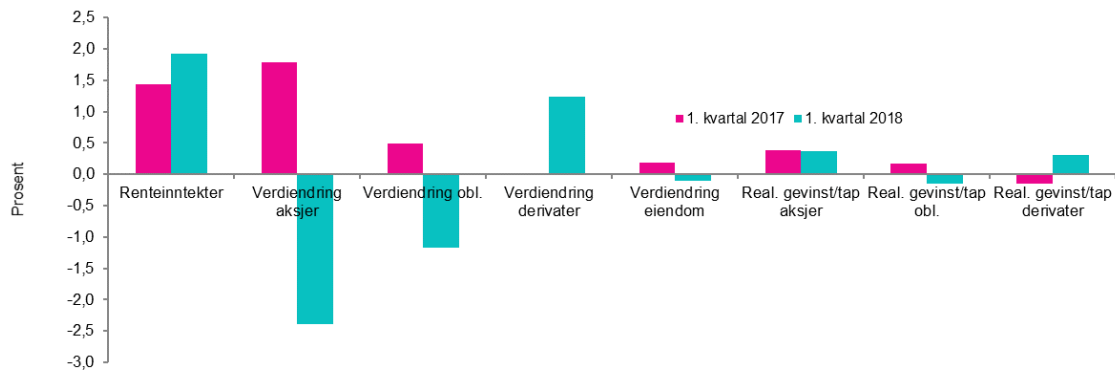
RESULTAT	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	23 533	6,3	24 405	7,1
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	367	0,1	16 261	4,7
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-6 159	-1,7	7 317	2,1
Utbetalte erstatninger	-14 136	-3,8	-13 651	-3,9
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	5 166	1,4	-12 656	-3,7
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-4 918	-1,3	-3 557	-1,0
Resultat fra kundeporteføljene (teknisk regnskap)	1 471	0,4	1 252	0,4
Resultat fra selskapsporteføljen (ikke-teknisk regnskap)	707	0,2	619	0,2
Resultat før skatt	2 178	0,6	1 871	0,5
Endringer i kursreguleringsfond	-11 135	-3,0	6 267	1,8
Verdijustert resultat før skatt	-8 957	-2,4	8 138	2,4

Foretakenes forfalte bruttopremier i første kvartal 2018 sank sammenlignet med samme periode i fjor, både nominelt og i prosent av GFK. Utbetalte erstatninger utgjorde 14,1 mrd. kroner, tilsvarende 3,8 prosent av GFK, en nedgang fra 3,9 prosent av GFK i samme periode i fjor.

Netto inntekter fra investeringene i kollektivporteføljen utgjorde 0,1 prosent av GFK i første kvartal 2018, en reduksjon fra 4,7 prosent av GFK i samme periode i fjor. Etter en langvarig oppgang i aksjemarkedene falt aksjekursene i februar og nedgangen fortsatte inn i andre kvartal. Verdien av obligasjonene falt som følge av renteøkning. Betydelige negative verdiendringer på aksjer og obligasjoner bidro til lavere finansinntekter. Det var også en liten verdinedgang på foretakenes eiendomsportefølje.

Kursreguleringsfondet ble redusert med 11,1 mrd. kroner i første kvartal 2018, mot en økning på 6,3 mrd. kroner i samme periode i 2017.

Figur 5.1: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen, prosent av GFK

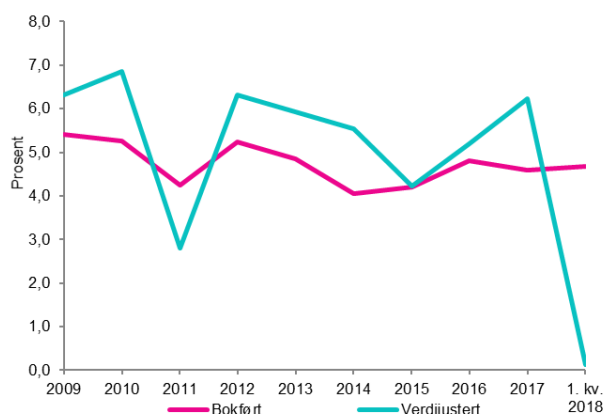

Også netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen er betydelig redusert sammenlignet med første kvartal i 2017, fra 2,1 til -1,7 prosent av GFK, noe som henger sammen med aksjeuroen og den høye aksjeandelen i livsforsikringsforetakenes investeringsvalgporteføljer.

Avkastning i kollektivporteføljen

Kollektivporteføljen omfatter ytelsespensjon, fripoliser og øvrige kontrakter der kundene er garantert en årlig minsteavkastning. Bokført kapitalavkastning i kollektivporteføljen var 1,2 prosent i første kvartal 2018 (4,7 prosent annualisert), hvilket er 0,1 prosentpoeng (0,4 prosentpoeng annualisert) høyere enn i samme periode i fjor. Den verdjusterte avkastningen, som inkluderer de urealiserte verdiendringene, ble redusert fra 1,6 til 0,03 prosent (hhv. 6,5 og 0,14 prosent annualisert) i samme periode.

Figur 5.2: Avkastning i kollektivporteføljen

Balanse

Livsforsikringsforetakenes totale forvaltningskapital var 1 502 mrd. kroner ved utgangen av første kvartal 2018. Kollektivporteføljen, som består av kontrakter med rentegaranti, utgjør hoveddelen av den samlede forvaltningskapitalen. Ved utgangen av første kvartal 2018 utgjorde kollektivporteføljen 70 prosent. Omtalen

under er hovedsakelig knyttet til investeringene i kollektivporteføljen hvor livsforsikringsforetakene (eierne) bærer avkastningsrisikoen.

Tabell 5.2: Utvalgte balanseposter (total balanse)

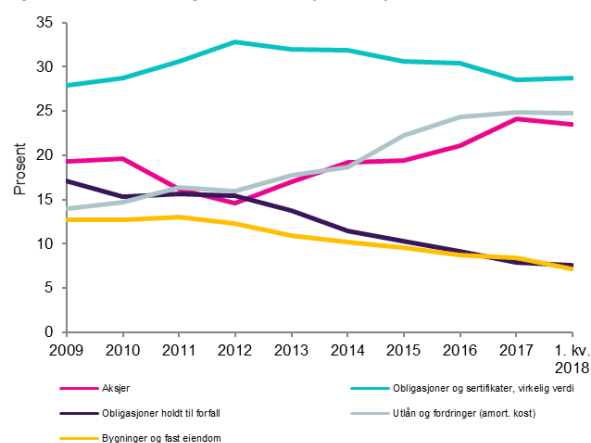
	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	107 697	7,2	121 328	8,7
Finansielle eiendeler til amortisert kost	516 422	34,4	495 360	35,3
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	816 390	54,4	746 033	53,2
herav aksjer og andeler	353 098	23,5	311 714	22,2
herav obligasjoner og sertifikater	431 196	28,7	407 396	29,1
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 501 607	100,0	1 402 165	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	138 750	9,2	127 784	9,1
herav eiendeler i kollektivporteføljen	1 057 986	70,5	1 021 357	72,8
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	304 004	20,2	252 162	18,0
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 044 153	69,5	1 007 855	71,9
herav premiereserve	912 318	60,8	883 557	63,0
herav tilleggsavsetninger	50 910	3,4	44 020	3,1
herav kursreguleringsfond	52 835	3,5	52 058	3,7

Kilde: Finanstilsynet

Aksjeandelen i kollektivporteføljen har økt noe de senere år og var 16 prosent ved utgangen av første kvartal 2018. Dette gjelder kun beholdningstall, og aksjeeksponeringen inkludert derivater kan avvike noe fra dette.

Obligasjoner målt til virkelig verdi utgjorde 24 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av første kvartal 2018. Andelen har falt jevnt siden 2012, da den var over 30 prosent. Utlån og fordringer målt til amortisert kost har derimot økt betydelig de siste årene, og utgjorde 35 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av første kvartal 2018. Andelen hold til forfall-obligasjoner samt bygninger og fast eiendom har falt gradvis de siste årene.

Figur 5.3: Investeringer i kollektivporteføljen

I investeringsvalgporteføljen, som i hovedsak består av kontrakter uten garantert rente, var aksjeandelen 58 prosent ved utgangen av første kvartal 2018, mens andelen obligasjoner var 38 prosent. Aksjeandelen er redusert noe fra samme periode i fjor.

5.2 Skadeforsikringsforetak

- Betydelig svekket finansavkastning sammenlignet med første kvartal 2017
- Svakere forsikringsteknisk resultat, som en følge av en betydelig økning i erstatningskostnadene

De aggregerte størrelsene nedenfor gjelder alle skadeforsikringsforetak med unntak av captives, sjøforsikringsforetakene Gard og Skuld, og Den Norske Krigsforsikring for Skib (DNK). Omtalen omfatter i alt 43 skadeforsikringsforetak, etter at Nemi Forsikring ble overtatt av Insr Insurance Group i mars.

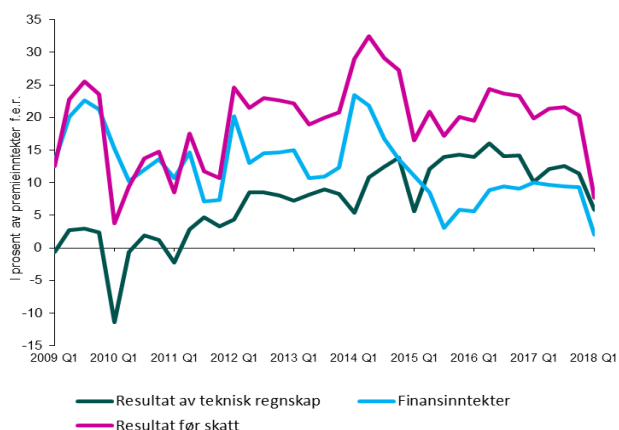
Resultat

Skadeforsikringsforetakenes resultat før skatt, målt som andel av premieinntekter, var 7,6 prosent i første kvartal 2018. Dette var en reduksjon på 12,3 prosentpoeng sammenlignet med tilsvarende periode i 2017. Nedgangen skyldes i første rekke en økning i erstatningskostnadene etter en uvanlig lang og snørrik vinter samt store urealiserte tap i finansmarkedet, se tabell 5.3 og figur 5.4 Resultatet fra den forsikringsrelaterte driften (teknisk regnskap) ble som andel av premieinntektene redusert med 4,3 prosentpoeng.

Tabell 5.3: Utvalgte resultatposter for skadeforsikringsforetakene

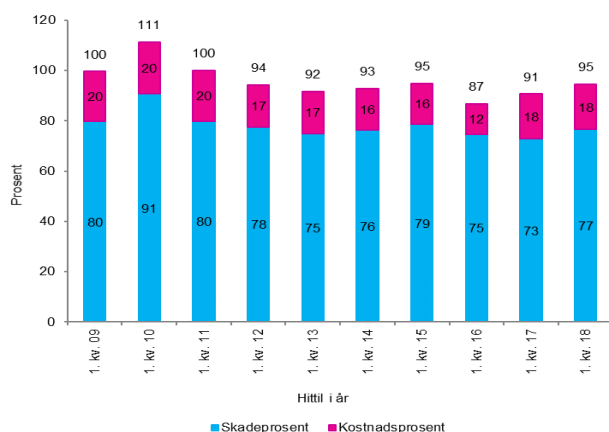
	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter for egen regning	10 883		10 357	
Erstatningskostnader for egen regning	8 342	76,7	7 552	72,9
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	1 943	17,9	1 846	17,8
Resultat av teknisk regnskap	636	5,8	1 043	10,1
Netto inntekter fra investeringer	218	2,0	1 041	10,0
herav renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler	452	4,2	510	4,9
herav verdiendringer	-849	-7,8	24	0,2
herav gevinster ved realisasjon	566	5,2	616	5,9
Resultat av ikke teknisk regnskap	196	1,8	1 017	9,8
Resultat før skattekostnad	832	7,6	2 060	19,9

Figur 5.4 Resultater i skadeforsikringsforetakene samlet. Prosent av premieinntekter f.e.r.

Lønnsomheten i den forsikringsrelaterte driften for skadeforsikringsforetakene samlet sett var noe svakere i første kvartal 2018 med en combined ratio på 94,5 prosent, se figur 5.5. Det skyldes en økning i skadeprocenten på 3,7 prosentpoeng fra første kvartal 2017. Kostnadsprocenten holdt seg tilnærmet uendret.

Figur 5.5 Sum av skade- og kostnadsprosent for skadeforsikringsforetakene samlet (combined ratio)

Balanse

Total forvaltningskapital i skadeforsikringsforetakene økte med 3,7 prosent fra utgangen av første kvartal 2017. Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning utgjorde 38,5 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av første kvartal 2018, hvilket var 1 prosentpoeng lavere enn året før, se tabell 5.4. Aksjeandelen var 10,5 prosent, om lag uendret fra første kvartal 2017.

Tabell 5.4 Utvalgte balanseposter for skadeforsikringsforetakene

	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Investeringer	103 957	73,8	103 504	76,2
Bygninger og andre faste eiendommer	290	0,2	294	0,2
Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollerte foretak	11 212	8,0	10 654	7,8
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 661	14,7	21 597	15,9
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	71 300	50,6	70 477	51,9
Aksjer og andeler	14 769	10,5	13 585	10,0
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	54 249	38,5	53 693	39,5
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	7 402	5,3	6 303	4,6
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	140 901	100,0	135 865	100,0
Egenkapital	40 065	28,4	40 207	29,6
Forsikringsforpliktelser brutto	78 679	55,8	76 257	56,1
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	25 446	18,1	24 497	18,0
Brutto erstatningsavsetning	52 285	37,1	51 042	37,6

6 Resultat og balanse for hver bransje

BANKER (bankkonsern)

Samtlige norske banker

RESULTAT	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter m.v.	30 722	2,65	29 154	2,52
Rentekostnader m.v	10 428	0,90	10 497	0,91
Netto renteinntekter	20 294	1,75	18 657	1,61
		0,00		0,00
Utbytte	413	0,04	325	0,03
Provisjonsinntekter m.v.	5 274	0,46	4 970	0,43
Provisjonskostnader m.v.	1 306	0,11	1 230	0,11
Netto verdiendr. på finansielle instrumenter	476	0,04	1 331	0,11
Andre inntekter	1 205	0,10	968	0,08
Kostnader til lønn, pensjon og sosiale ytelser	6 112	0,53	5 810	0,50
Avskrivninger	795	0,07	783	0,07
Andre kostnader	4 846	0,42	5 014	0,43
Driftsresultat før tap	14 603	1,26	13 415	1,16
		0,00		0,00
Tap på utlån	650	0,06	1 297	0,11
Verdifall på ikke-finansielle eiendeler	-18	0,00	-7	0,00
Resultat før skatt	13 970	1,21	12 125	1,05
		0,00		0,00
Skattekostnad	3 037	0,26	2 772	0,24
Resultat for perioden	10 933	0,94	9 352	0,81

BALANSE	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	4 519 979		4 532 525	-0,3
Brutto utlån til kunder	3 336 195		3 176 690	5,0
Tapsnedskrivninger på utlån	-26 249		-26 658	-1,5
... herav Steg 1 (kun IFRS)	-2 924		0	
... herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-5 878		-11 693	
... herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-17 447		-14 965	
Innsk. fra og gjeld til kunder	2 102 240		2 077 162	1,2
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	1 452 347		1 453 899	-0,1

KREDITTFORETAK**28 kredittforetak (uten Eksportfinans)**

RESULTAT	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter og lignende inntekter	9 627	1,94	9 467	2,00
Rentekostnader og lignende kostnader	5 923	1,19	6 375	1,34
= Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	3 704	0,75	3 092	0,65
Utbytte og andre lignende inntekter	0	0,00	0	0,00
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	36	0,01	40	0,01
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	286	0,06	175	0,04
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-422	-0,09	-1 364	-0,29
Andre driftsinntekter	1	0,00	1	0,00
Lønn, pensjoner og sosiale ytelser	65	0,01	62	0,01
Av-/nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler	2 370	0,48	1 225	0,26
Andre driftskostnader	592	0,12	300	0,06
Driftsresultat før tap	2 370	0,48	1 225	0,26
Tap på utlån	-13	0,00	-15	0,00
Resultat før skatt fra videreført virksomhet	2 384	0,48	1 241	0,26
Skatt på resultat fra videreført virksomhet	584	0,12	308	0,06
Resultat før andre inntekter og kostnader	1 799	0,36	933	0,20

BALANSE	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	1 989 283		1 946 902	2,2
Brutto utlån til kunder	1 674 789		1 571 929	6,5
Tapsnedskrivninger totalt	-318		-219	45,0
...herav steg 1 (IFRS)	-85			
...herav Steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-116		-159	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-116		-51	
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	280 349		239 814	16,9
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 487 567		1 520 094	-2,1

FINANSIERINGSFORETAK**25 finansieringsforetak**

RESULTAT	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter og lignende inntekter	1 691	5,38	1 559	5,39
Rentekostnader og lignende kostnader	392	1,25	407	1,41
= Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	1 300	4,14	1 151	3,98
Utbytte og andre lignende inntekter	0	0,00	0	0,00
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	217	0,69	208	0,72
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	240	0,76	225	0,78
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-1	0,00	9	0,03
Andre driftsinntekter	98	0,31	102	0,35
Lønn, pensjoner og sosiale ytelser	274	0,87	246	0,85
Av-/nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler	40	0,13	37	0,13
Andre driftskostnader	261	0,83	253	0,88
Driftsresultat før tap	799	2,54	709	2,45
Tap på utlån	68	0,22	74	0,25
Resultat før skatt fra videreført virksomhet	731	2,33	635	2,20
Skatt på resultat fra videreført virksomhet	179	0,57	159	0,55
Resultat før andre inntekter og kostnader	552	1,76	476	1,65

BALANSE	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr		Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital (sum gjeld og egenkapital)	128 898		118 487	8,8
Brutto utlån til kunder	122 853		108 419	13,3
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-1 413		-1 187	19,0
...herav Steg 1 (IFRS)	-187			
...herav steg 2 (IFRS)/Gruppemessige nedskrivninger (NGAAP)	-458		-369	
...herav Steg 3 (IFRS)/Individuelle nedskrivninger (NGAAP)	-767		-818	
Innlån fra kredittinstitusjoner og finansieringsforetak	85 392		80 203	6,5

LIVSFORSIKRINGSFORETAK**12 livsforsikringsforetak**

RESULTAT	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	23 533	6,3	24 405	7,1
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	367	0,1	16 261	4,7
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	7 112	1,9	4 983	1,4
herav gevinster ved realisasjon	1 783	0,5	1 082	0,3
herav verdiendringer	-9 195	-2,5	8 285	2,4
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	-6 159	-1,7	7 317	2,1
Utbetalte erstatninger	-14 136	-3,8	-13 651	-3,9
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	5 166	1,4	-12 656	-3,7
herav endring i kursreguleringsfond	11 135	3,0	-6 267	-1,8
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-4 918	-1,3	-3 557	-1,0
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 595	-0,4	-1 537	-0,4
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	1 471	0,4	1 252	0,4
Resultat av ikke-tekniske regnskap (selskapsporteføljen)	707	0,2	619	0,2
Resultat før skatt	2 178	0,6	1 871	0,5
Endringer i kursreguleringsfond	-11 135	-3,0	6 267	1,8
Verdijustert resultat før skatt	-8 957	-2,4	8 138	2,4
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	1 733	0,5	1 597	0,5

BALANSE	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	107 697	7	121 328	9
Finansielle eiendeler til amortisert kost	516 422	34	495 360	35
herav investeringer som holdes til forfall	114 516	8	125 897	9
herav utlån og fordringer	371 315	25	341 617	24
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	816 390	54	746 033	53
herav aksjer og andeler	353 098	24	311 714	22
herav obligasjoner og sertifikater	431 196	29	407 396	29
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 501 607	100	1 402 165	100
herav eiendeler i selskapsporteføljen	138 750	9	127 784	9
herav eiendeler i kollektivporteføljen	1 057 986	70	1 021 357	73
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	304 004	20	252 162	18
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	1 044 153	70	1 007 855	72
herav premiereserve	912 318	61	883 557	63
herav tilleggsavsetninger	50 910	3	44 020	3
herav kursreguleringsfond	52 835	4	52 058	4

Resultatrapport for finansforetak, 1. kvartal 2018

Resultat og balanse for hver bransje

SKADEFORSIKRINGSFORETAK

43 skadeforsikringsforetak (uten captives, Gard, Skuld og DNK)

RESULTAT	1. kvartal 2018		1. kvartal 2017	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter for egen regning	10 883		10 357	
Erstatningskostnader for egen regning	8 342	76,7	7 552	72,9
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	1 943	17,9	1 846	17,8
Resultat av teknisk regnskap	636	5,8	1 043	10,1
Netto inntekter fra investeringer	218	2,0	1 041	10,0
herav renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler	452	4,2	510	4,9
herav verdiendringer	-849	-7,8	24	0,2
herav gevinster ved realisasjon	566	5,2	616	5,9
Resultat av ikke teknisk regnskap	196	1,8	1 017	9,8
Resultat før skattekostnad	832	7,6	2 060	19,9

BALANSE	31.03.2018		31.03.2017	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Investeringer	103 957	73,8	103 504	76,2
Bygninger og andre faste eiendommer	290	0,2	294	0,2
Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollerte foretak	11 212	8,0	10 654	7,8
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 661	14,7	21 597	15,9
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	71 300	50,6	70 477	51,9
herav aksjer og andeler	14 769	10,5	13 585	10,0
herav obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	54 249	38,5	53 693	39,5
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	7 402	5,3	6 303	4,6
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	140 901	100,0	135 865	100,0
Egenkapital	40 065	28,4	40 207	29,6
Forsikringsforpliktelser brutto	78 679	55,8	76 257	56,1
herav avsetning for ikke opptjent bruttopremie	25 446	18,1	24 497	18,0
herav brutto erstatningsavsetning	52 285	37,1	51 042	37,6

